

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİNİN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERE OLUMSUZ ETKİLERİ

Prof. Dr. Çetin YETKİN*

I-DEĞİŞİKLİKLERİN AMACI:

Son Anayasa değişiklikleri üzerinde dururken, her şeyden önce, bir gerçeğe açıklık getirmek gerekmektedir.

1982 Anayasası'nın 12 Eylül askerî cuntasının eseri olduğu ya da en azından bu cuntanın dünyaya çağdışı ve antidemokratik bakış açısını yansıttığı, bu çerçevede de temel hak ve özgürlüklere çağdışı sınırlandırmalar getirdiği düşünülerek, Anayasa'da yapılan her sınır daraltıcı değişiklik çeşitli çevrelerce salt bu nedenle olumlu karşılanmaktadır. Özellikle de, aynı gerekçeyle, silahlı kuvvetlerin Millî Güvenlik Kurulu aracılığıyla devlet yönetiminde ve siyasette ağırlığını duyurmasına tepki gösterenler de, bu durumu giderici ya da azaltıcı değişikliklerden yanadırlar. Ne var ki, Anayasa'da gerçekleştiren değişiklikler bu amaçla yapılmış değildir. Çünkü:

(1) 3 Ekim 2001 tarihinde kabul edilen 4709 sayılı ve "**Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun**" ile Anayasada yapılan bazı değişikliklerin ve bu izleyen ve 26 Mart 2002 tarihinde kabul edilen 4748 sayılı "**Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun**"un Avrupa Birliği'ne giriş umudu sürecinde çıkarıldıkları ve bu Birliğin istekleri doğrultusunda olduğu herkesçe bilinmektedir. Kaldı ki, bu gerçek, Anayasa değişikliği ile ilgili yasa önerisinin genel gerekçesinde de "**Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde, ekonomik ve siyasî kriterlerin karşılanmasının, bu alanda yasal düzenlemelerin yapılmasının ön şartı olarak Anayasada bazı değişikliklerin yapılması da kaçınılmazdır**" denilerek dile getirilmiş bulunmaktadır. Üstelik, bu değişikliklerin yapılmasının Avrupa Birliği tarafından bir takvime bağlandığı da herkesin bildiği bir olgudur.

* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

(2) 1982 Anayasası'nda hep tartışma ve eleştiri konusu olan, gerçekten de temel hukuk ilkelerine aykırı bulunan, dahası Anayasa'nın kendisinin de benimsediği Atatürkçü düşünceyle açıkça çelişen hükümlerde hiçbir değişiklik yapılmamış ve hatta değişiklik yapılmasının düşünülmemiş olması da aynı gerçeğin bir başka kanıtıdır. Örneğin, din derslerinin zorunlu olmasında, **Atatürk**'ün vasiyetinin hiçe sayılarak Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'na yakıştırılan statüde bir değişiklik yapılmamıştır.

Bu nedenlerle, değişikliklerin 12 Eylül rejiminin eseri olan bir Anayasa'da böyle bir yaklaşımla yapılmış olduğunu düşünmek doğru değildir, aldattıcıdır.

Öte yandan:

(a) 1982 Anayasası'nın kabulünden bu yana 20 yıl geçmiştir. Dış ve iç koşullar çok değişmiştir. 20 yıl önceki yorum biçimleri de bugün kendiliğinden değişmiş bulunmaktadır.

(b) Silahlı kuvvetler açısından konuya baktığımızda ise; 20 yıl önceki cuntayı oluşturan komuta kademesi ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bugünkü komuta kademesi arasında hiçbir koşutluk bulunmadığı, tümüyle tersine, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bugün demokrasinin, laikliğin, temel hak ve özgürlüklerin en güçlü güvencesi olduğu tartışmasız bir olgudur. Bu olguyu kavramak için, değişik adlarla siyasal partiler çatısı altında örgütlenen bir zihniyetin kurduğu bu partilerin Anayasa Mahkemesi'nce arka arkaya kapatılmış olduğunu ve TSK'nin bu zihniyetin tam karşısında yer aldığını düşünmek yeter.

Şurası kesindir: ***Değişikliklerin amacı, Avrupa Birliği'ne girebilmek için gerekli koşulları sağlamaktır ve değişiklikler Avrupa Birliği'nin isteklerini ve ölçütlerini yerine getirmek için yapılmıştır.***

II-AB KRİTERLERİ VE TÜRKİYE'NİN GERÇEKLERİ:

Konu ele alınırken, genellikle evrensel hukuk kavramı, uluslararası hukuk, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları temel alınmakta bu yapılan değişiklikler bunlara ne ölçüde uygunsuzsa o denli de yerinde bulunmaktadır. Bu uygunluk ölçüsünde de, değişikliklerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hak ve özgürlüklerine olumlu yansıtacağı, iyileştirme getireceği öne

sürülmektedir. Ancak, konunun hukuk sosyolojisi, siyasal bilim, siyaset sosyolojisi ve en önemlisi de bu yaklaşımla ülke ve dünya gerçekleri açısından da ele alınıp değerlendirilmelidir.

AB'ne tam üye olabilmek istek ve düşüncesiyle bu değişiklikler yapıldığına göre, bir değerlendirme yaparken şu gerçekleri de göz önünde bulundurmalıyız:

(1) Ülkemiz, Avrupa ülkelerinden apayrı bir jeopolitiğe sahiptir. Bu ülkelerin kendilerinden toprak isteyen Suriye ve bu amacını Anayasası'na koyan Ermenistan gibi komşuları, şeriat ihraç etmeye çabalayan İran gibi sınırdaşları bulunmamaktadır. Hiçbir Avrupa ülkesi Irak'la aynı coğrafyada değildir. Her an patlamaya hazır Orta Doğuda da yer almamaktadırlar. Karasularını 12 mile çıkararak Ege Denizi'ni Türkiye'ye kapatmak isteyen bir Yunanistan sorunları da yoktur. Avrupa ülkelerinde bir "**şeriat**" tehdidi yoktur. Şeriat düzenini hedefleyen siyasal partiler de bulunmamaktadır. Avrupa ülkeleri, Türkiye'de olduğu gibi PKK benzeri bir örgüte 30.000 kurban vermiş değillerdir. Bu nedenlerle de, Avrupa Birliği'nin "**ekonomik ve siyasi kriterlerinin karşılanması**" için yapılan değişiklikler, Türkiye için ister istemez birçok olumsuzlukları içermektedir.

(2) İkinci olarak, Avrupa devletleri, gelişmiş liberal-kapitalist ülkelerdir. Bu nedenle de bu ülkelerin oluşturduğu birliğin ekonomik ve hukuksal yapısı da liberal-kapitalist niteliktedir. Öte yandan, daha düne değin hemen tümü sömürgelere sahip oldukları için bu ülkelerin kaynaklarını, insanların emeklerini ve pazarlarını sömürerek bugünkü durumlarını elde etmişlerdir. Bugün de bu kazanımlarına dayanan dış pazarlara, başka ülkelerdeki hammadde kaynaklarına sahip oldukları gibi bu ülkelerdeki yatırımları yüzünden oralardaki ucuz iş gücünü kullanabilmektedirler. Bundan dolayı da, üçüncü ülkelerden bu yollarla sağladıkları değerlerin bir bölümünü kendi çalışan sınıflarına aktarabilmektedirler. Ülkemizde ise durum hiç de böyle olmamıştır ve olması olasılığı da yoktur.

Bu nedenlerle Avrupa ülkeleri için geçerli ve ussal olan kriterler bizim için tam tersi sonuçlar verebilecektir.

(3) Bir başka gerçek ise, bu ülkelerin bize karşı izleye geldikleri düşmanca tutumdur. Ermeni soykırım savlarındaki, Kıbrıs uyuşmazlığındaki tutumları, PKK'yı ve DHKP-C'yi terör örgütü saymamakta direnmeleri, hatta PKK'ya destek vermeleri, şeriatçı akımları ülkelerinde besleyip barındırmaları herkesin tanık olduğu

tutumlarıdır. Bu tutum içinde olan AB ülkelerinin bizim önümüze koydukları kriterlerin açıkça arka çıktıkları Türkiye'nin bu düşmanlarının işlerini kolaylaştırıp kolaylaştırmayacağını, örtülü olarak bu amaca da yönelik olup olmadıklarını herkesin ciddî bir biçimde düşünmesi gerekir. Gerçekten de, yapılan değişikliklerin bir bölümü bu amacı sağlayacak gibi görülmektedir.

Türkiye'nin AB'ne aday adaylığı söz konusu olduğu günlerde, PKK'nın Avrupa'nın çeşitli kentlerinde Türkiye'nin aday adaylığının tanınması için gösteriler düzenlemiş olduğunu unutmamız gerekmektedir.

Eğer Avrupalıların her istediklerinin yerine getirilerek Türkiye'de başta hak ve özgürlükler olmak üzere her şeyin iyileştirileceğine inanılıyorsa o zaman Kıbrıs ve Ege üzerindeki haklarımızdan da vazgeçmemiz, Ermeni soykırım savlarını kabul etmemiz gerektiği de öne sürülebilir!

III-BAŞLANGIÇ METNİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK:

Anayasa'nın "**Başlangıç**" metninde yer alan "**Hiçbir düşünce ve mülahazanın**" sözcükleri kaldırılarak yerine "**Hiçbir faaliyetin**" sözcükleri konulmuştur. Oysa bu fıkra:

"HİÇBİR DÜŞÜNCE VE MÜLAHAZANIN";

"Türk millî menfaatları",

"Türk varlığının devleti ve ülkesi ile bölünmezliği esası",

"Türklüğün tarihi ve manevî değerleri",

"Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılâpları ve medeniyetçiliği"

"KARŞISINDA KORUMA GÖREMeyeceği"

biçimindeydi.

"Koruma görmemek"in hak ve özgürlüklere bir sınırlandırma olarak değerlendirildiği ve bu nedenle de bu sözcüklerin kaldırıldığı, buna karşılık **"faaliyet"**in koruma göremeyeceği anlayışına fıkra metninde yer verilmiş olduğu açıktır. Bu değişikliğin yapılmasının başkaca bir açıklaması yoktur. Ancak, Bilindiği gibi, anayasaların **"başlangıç"** bölümleri o anayasaya, başka bir deyişle de o devlete temel olan felsefeyi ve ilkeleri belirler, anayasa hükümlerinin yorumlanmasına ışık tutar.

Durum bu iken, ister AB'nin istekleri doğrultusunda, isterse genel olarak daha ileri ve çağdaş bir anayasa yapmak için olsun, bu değişikliğin neden yapıldığını anlamak güçtür. Çünkü, bu değişikle ortaya çıkan sonuç:

“HERHANGİ BİR DÜŞÜNCE VE MÜLAHAZANIN”;

“Türk millî menfaatları”,

“Türk varlığının devleti ve ülkesi ile bölünmezliği esası”,

“Türklüğün tarihî ve manevî değerleri”,

“Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliği”

“KARŞISINDA KORUMA GÖRECEĞİ”

olacaktır.

Yeter ki **“faaliyet”** söz konusu olmasın!

Anayasamızın herhangi bir hükmünün;

- ✧ ulusal çıkarlarımız,
- ✧ devletimizin ülkesi ve ulusu ile bölünmezliği,
- ✧ Türklüğün tarihî ve manevî değerleri,
- ✧ Atatürkçülük,
- ✧ laiklik,

“düşünce ve mülahazası ile” değerlendirip yorumlanması başta AB olmak üzere bazı çevreleri rahatsız etmiş olmalı ki, bu değişikliğe gerek görülmüştür.

IV- 13. MADDEDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK:

Yapılan ikinci değişiklik, **“Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması”** başlığını taşıyan 13. maddedir. Bu değişiklikle maddenin önceki biçiminde yer alan, **“devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin.....korunması”** sınırlandırma ölçütüne yer verilmemiştir.

13. madde, temel ve hak ve özgürlükler için genel sınırlandırma maddesidir. Nitekim, değişiklikten önce, 3. fıkrada:

“Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir”

denilmekteydi.

Bu nedenle artık “**özel sınırlandırma nedenleri**” geçerli olacak ve eğer ilgili maddede “**devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin korunması**” ayrıca gösterilmemişse, herhangi bir hak ve özgürlüğün kullanılmasında bu ölçüt geçerli olmayacaktır.

Maddenin yeni biçimindeki “**demokratik toplum düzeni ve laik cumhuriyetin gerekleri**” sınırlandırmasının aynı işlevi göreceğini öne sürmek de olanaksızdır. Öyle olsa idi, bu değişikliğe gerek görülmezdi.

Öte yandan, bu değişikliği Başlangıç metninde yapılan değişiklikle birlikte düşünmek gerekmektedir.

V- 14. MADDEDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK:

Yapılan üçüncü değişiklik, Anayasa'nın 14. maddesinde değişiklik öncesinde yer alan, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasında;

“dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacı”

sınırlanmasına yer verilmemiş olmasıdır.

Oysa, devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik cumhuriyete en önemli ve ciddi tehdit dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yapanlardan ve devlet yapısını bu temeller üzerinde değiştirmek isteyenlerden gelmektedir. Bu, yaşamakta olduğumuz bir gerçektir. Bu nedenle de, bu sınırlandırmaya yer verilmemekle “**devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik cumhuriyet**” tanımı ve ölçütü anlamını yitirmekte ve havada kalmaktadır.

Kaldı ki, hiç kimse, dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yapılarak temel hak ve özgürlüklerin daha geniş bir biçimde yaşama geçirileceğini öne süremez.

VI- 38. MADDEDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK:

Yapılan bir başka değişiklik de, Anayasa'nın 38. maddesine **“Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez”** hükmünün eklenmiş olmasıdır.

Bu hüküm ile, Ceza Usul Hukukumuzda çok önemli bir değişiklik yapılmış olmaktadır.

Bu konuda önce şunu anımsatmak yerinde olacaktır: Bu değişikliğe değin olan uygulamada delillerin kanuna aykırı olarak elde edilmesi serbest değildi. Eğer kolluk güçleri ya da Cumhuriyet Savcıları bir delili kanuna aykırı bir biçimde elde etmişlerse Türk Ceza Kanunu karşısında bu eylemlerinden dolayı sorumlu idiler. Ancak, bu yolla da elde edilmiş olsa, deliller mahkemece değerlendirilmekteydi. Bu değişiklikle, bundan böyle kanuna aykırı olarak elde edilmiş olan deliller mahkemelerce göz önüne alınamayacaktır. Bu durumu bir örnekle açıklarsak; söz gelimi bir sanığın evinde usulüne uygun bir arama kararı olmaksızın yapılan bir aramada adam öldürmede kullanılmış olan silah elde edilmiş, üzerindeki parmak izleri sanığa ait olmuş, balistik raporuna göre maktulün cesedinden çıkarılan mermi çekirdeğinin bu silaha ait olduğu saptanmış olsa bile, mahkeme bu delili göz önüne alamayacak ve sanığı mahkum edemeyecektir.

Bu durumun ülkemizde asayiş yönünden nelere mal olabileceğini kestirmek güç olmasa gerektir. Gerçi burada birey olarak sanığın hakları korunmaktadır ama mağdurun, daha doğrusu toplumun hakları göz ardı edilmektedir. Suçtan zarar görenler bakımından bu değişiklik, onların temel hak ve özgürlüklerine indirilmiş insafsız bir darbe olacaktır.

Bu sistemin uygulandığı ABD'nde, kolluk güçleri ileri teknoloji ile donatılmış ve eğitilmiş olmalarına karşın, büyük tartışmalara yol açtığı, Amerikan hukuk sisteminin en zayıf yönü olduğu yargı ve bilim çevrelerinde sıkça dile getirilen bir gerçektir.

VII- MGK İLE İLGİLİ

118. MADDEDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK:

Üzerinde durulması gereken bir başka değişiklik de, 118. maddedeki Millî Güvenlik Kurulu kararlarının Bakanlar Kurulunca **“öncelikle dikkate alınır”** sözcüklerinin **“değerlendirilir”** olarak değiştirilmiş olmasıdır.

Değişik metinde de belirtildiği gibi, **“MGK; devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili tavsiye kararı”** alan Anayasal bir kuruluştur. Bu konudaki tavsiye kararlarının Bakanlar Kurulunca **“öncelikle dikkate alınması”**ndan daha doğal ne olabilir? Bu sözcükler madde metinden çıkarıldığına göre, bundan çıkan sonuç, artık bu gibi kararların öncelikle ele alınmayacağı olmaktadır. Bir süre de konulmamıştır.

“Millî güvenlik”, temel hak ve özgürlüklerin ön koşuludur.

Durum bu iken, değişiklik gerekçesinde Avrupa Birliği kriterlerine uyum sağlamak için bu değişikliğinin yapıldığının belirtilmiş olması son derece düşündürücüdür.

Yaşanan gerçek; ulusal çıkarlarımızın, ülke bütünlüğünün ve laikliğin korunmasında MGK'nın asker kanadının son derece duyarlı ve etkin olduğu, ancak bu değerlerimize aykırı görüş ve düşünceler besleyen dış ve özellikle de bölücü ve şeriatçı/irticaî odakların MGK'ndan rahatsızlık duyduklarıdır. Bu gerçek ortada iken, bu değişikliğin yapılmış olması eleştirilmeli ve kınanmalıdır.

VIII- 4728 SAYILI YASA İLE ÇEŞİTLİ YASALARDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

Bu çerçevede kamuoyunda **“uyum yasası”** olarak bilinen ve çeşitli kanunlarda değişiklik yapan ve 26 Mart 2002'de kabul edilen 4728 sayılı yasa ile getirilen iki değişikliği de değinmek gerekmektedir.

A- Bu değişiklikle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesine 1. fıkradan sonra **“İşkence ya da zalimane, gayri insanî veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlardan dolayı sorumlu personele rücu edilmesi”** hükmü eklenmiş bulunmaktadır.

a) Bu ek, Anayasa'nın 40/2. maddesindeki **“Kişinin resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.”** ve 129/4. maddesindeki **“Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmesi kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun**

olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.” hükmünden farklı bir düzenlemedir. Çünkü:

(1) Bu düzenlemelerde **“haksız işlem”**in ya da **“kusur”**un varlığına karar verecek olan Türk yargısıdır. Oysa, eklenen fıkrada, **“işkence ve zalimane, gayrı insanî veya haysiyet kırıcı muamele suçu”**nun bulunup bulunmadığına karar verecek olan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesidir. Bu nedenle, AİHM'nin bunlarla ilgili kararları, kamu görevlileri için iç hukukta doğrudan geçerlilik kazanmış olmaktadır.

(2) Bu yeni düzenleme, bir kamu görevlisinin böyle bir davranışından doğan tazminatı nasıl olsa devlet karşılayacak düşüncesiyle, uygulama da göz önüne alındığında, önceki maddelerin bir caydırıcılığı bulunmadığı varsayıldığı için yapılmış olsa gerektir. Oysa, bu kere böylesine açık bir hüküm konulduğundan uygulamayı AB yetkililerinin izleyeceğinden kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

b) **“işkence”**, **“zalimane”** kavramları, anlaşılır kavramlardır. Buna karşılık, **“gayrı insanî”** kavramı, neyin insanî ve neyin insanî olmadığı açısından tartışmaya açıktır. Günlük yaşamdan bir örnek vermek gerekirse, işçilere (ve bana) göre bir ailenin yoksulluk sınırı 1 milyar lira olduğu günümüzde geçerli olan asgarî ücretle yaşamak zorunda bırakılan insanlar gayrı insanî koşullar içindedirler. İşverenlere göre ise durum hiç de öyle değildir. Ancak, **“haysiyet kırıcı muamele suçları”** bakımından durum daha da karmaşıklık kazanmaktadır ve şu sorular uygulamada gündeme gelecektir:

a- Bir kere bir **“suç”**tan söz edildiğine göre bu **“suç”**un maddî ve manevî unsurları nelerdir? Bu, belli değildir.

b- Öte yandan, unutmamak gerekir ki, bir muamelenin haysiyet kırıcı olup olmadığına karar verecek olan merci, AİHM'dir. Bu mahkemenin bu konuda kendi ölçütlerini kullanacak olması doğaldır. Bir Türk, değişiklikteki sözcükle **“personel”**, bu ölçütleri nasıl bilebilecektir?

c- **“Suç”** denildiğine göre, Türk vatandaşı olan bir kamu görevlisi için, **kanunsuz suç ve ceza olmaz** ilkesi nasıl uygulanacaktır?

d- Bir kişinin örneğin **“haysiyet kırıcı muamele suçu”** işlediğine AİHM karar vereceğine ve açıkça da **“suç”**tan söz

edildiğine göre, o kamu görevlisi savunma hakkını nasıl kullanacaktır?

e- “**Personel**” kavramı hangi kamu görevlilerini kapsayacaktır? Örneğin, yargıçlar da bunun içinde midir?

(3) Bu yeni düzenlemenin uygulamada çok önemli olumsuz bir sonucu da olacaktır. Bugün ülkemizde tüm kamu görevlileri aldıkları aylıklarla ay sonunu bile getirememektedirler. Bu durumda herhangi birine karşı bir tutumlarının yarın öbür gün AİHM’nce “**haysiyet kırıcı muamele suçu**” olarak değerlendirilebileceği ve devletin de milyarca liraya ulaşan tazminatı kendisine rücu ederek alacağını düşünerek, söz gelimi en eli kanlı bir teröriste bile evini onurlandırmış itibarlı bir konuk gibi davranacağından hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Korkarım ki, bu düzenlemenin amacı da, hele öteki değişikliklerle birlikte düşünüldüğünde, bu olsa gerektir.

B- Siyasî Partiler Kanunu’nda yapılan değişikliklerle, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir partinin bile kapatılmasının güçleştirilmesi üzerinde ayrıca durmak gereksizdir.

SONUÇ

I-Yapılan bu değişiklikleri tek başlarına soyut olarak da ele almamak gerekir. Daha geniş bir açıdan bakıldığında ve özellikle de AB’nin isteği üzerine daha önce alınmış önlemler ve çıkarılmış yasalar ve gelecekte alınması ve çıkarılması istenen önlemler ve yasalarla birlikte durum değerlendirilmelidir. Bunun yanı sıra, AB ülkelerinin İMF’nin ve Dünya Bankası’nın ortaklarından olduğu da unutulmamalıdır. Ayrıca, AB’nin, İMF’nin isteklerine uymamızı bizden istemekte olduğunu da anımsatmak yerinde olacaktır.

Böyle bir açıdan bakıldığında ilk söylenmesi gereken şey, Batılılar’ın Türkiye’de gerçekten de demokrasinin ve insan hak ve özgürlüklerinin gelişmesini isteyip istemedikleri olacaktır. Bu konuda iki temel çelişki bulunmaktadır:

(1) Tarihsel ve bilimsel bir gerçektir ki, bir ülkede demokrasinin varlık kazanabilmesi ve yaşayabilmesi için o ülkede güçlü bir orta sınıf bulunmalıdır. Oysa, Türkiye’ye dayatılan tüm ekonomik önlemler, orta sınıfı eritip yok etmektedir.

(2) Laiklik, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Ne var ki, ülkemizdeki laiklik karşıtı girişimlerin, din ve vicdan özgürlüğü öne sürülerek, AB'nden destek ve koruma gördüğü de bir gerçektir.

II- Siyasal alanda olanları ise, bu son değişiklik ve düzenlemelerde de görüldüğü üzere devletin özellikle bölücü ve gerici siyasal amaçlı suçlar ve faileri üzerinde etkin bir denetim ve kovuşturma yapmasını engelleyici nitelik taşımaktadır.

III- Bu gerçeğin en belirgin kanıtları,

a- Anayasa'nın 13. maddesindeki **“devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin.....korunması”**,

b- 14. maddesindeki **“dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacı”**,

Hak ve özgürlük sınırlandırmasında ölçüt olmaktan çıkarılmış;

c- 118. maddedeki Millî Güvenlik Kurulu kararlarının Bakanlar Kurulunca **“öncelikle dikkate alınır”** sözcüklerinin **“değerlendirilir”** olarak değiştirilmiş;

d- 38. maddesine **“Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez”** hükmünün eklenmiş, bulunmasıdır.

e- Ayrıca, AİHM'nin Bu değişikliklerle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesine 1. fıkradan sonra **“İşkence ya da zalimane, gayri insanî veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlardan dolayı sorumlu personele rücu edilmesi”** hükmü eklenmiş bulunması da aynı açıdan değerlendirilmelidir.

IV- Bu olgularla birlikte ele alınması ve düşünülmesi gereken bir başka gerçek de, AB'nin çeşitli etnik guruplara tanınmasını istediği azınlık hakları ve PKK'nın programında yer alan Kürtçe üzerindeki sistematik ısrarıdır. Bu arada şunu da vurgulamak da yarar vardır: Kürtçe eğitimin kabul edilmesi durumunda, ilköğretimi, liseyi ve üniversiteyi Kürtçe olarak görmüş birinin, TC Devleti'nin herhangi bir kamu kurumunda Türkçe bilmeden, örneğin Kürtçe eğitim görmüş bir

yargıcın, savcının, avukatın yargıda nasıl görev yapacağını, bu yoldaki eğilimin hak ve özgürlükler alanında ilerleme olduğunu savunan birinin açıklaması gerekir. Öte yandan, azınlık hakları, vatandaşlık haklarına ek haklar olduğu için AB yetkililerin Türkiye’de 40 dolayında etnik azınlık olduğunu öne sürdüklerine göre, Türkiye nüfusunun büyük bölümünü **“ayrıcalıklı”** kılmakla ortaya çıkacak sonucun ne olacağı da düşünülmelidir.

Bu nedenlerle, Anayasa değişiklikleri ile ilgili yasa teklifinin gerekçesinde bu değişikliğin **“toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek..... bir Anayasa değişikliği hedeflenmektedir”** sözü anlamsızdır, dahası gerçeğe aykırıdır.

Bu noktada, burada **Atatürk**’ün 1921 Anayasa’nın TBMM’nde görüşülmesi sırasında tutanaklara geçen ve 1 Aralık 1921’de yaptığı konuşmasını anımsamamak elden gelmiyor:

“Artık Avrupalılar bu Devlet-i Osmaniye’nin başlı başına kendisini idareye gayri muktedir telâkki edilmesi lazım geldiğini ve binaenaleyh taht-ı vesayete [vesayet altına] almak icabettiği kati bir surette beyan ettiler.....İşte o zaman, efendiler, bir heyet Babıâli’de toplandı. (Elindeki Kanun-u Esasiyi irae ile [göstererek]) ve bu kitabı yazdı! Bu kitap milleti memnun etmek için, milletin arzu ve amal-ı hakikiyesi [gerçek emelleri] için müspet, maddî bir mâkes-i tecelli değildir [yani, bunları yansıtmamaktadır]. Efendiler, bu kitap düşmanlarımızı muvakkaten [geçici olarak] olsun memnun etmek gayesini gözetmiş bir kitaptır..... bu kitabın mahiyetinin, millet ile, hâkimiyet ile, irade-i milliye ile hiç alâkası yoktur..... Efendiler, bu kitap, üstündeki unvan ile milleti senelerce aldatan ve aldattıkça girive-i izmihlâle [dağılıp çökmenin çıkmaz yoluna] sevkeden bir kitaptan başka bir şey değildir. (Paçavra sesleri). Bir paçavradır efendiler.”

Atatürk’ün bu konuşmasını burada anmanın asıl nedeni Anayasamızın **“Başlangıç”** bölümünde:

“.....bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu, ölümsüz Önder ve eşsiz Kahraman Atatürk’ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O’nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda.....sadaktle yorumlanıp uygulanmak üzere; TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye âşık Türk evlâtlarının vatan ve millet sevgisine tevdi olunur.”

denildiği ve 2. madde de:

“Türkiye Cumhuriyeti[nin] Atatürk milliyetçiliğine bağlı”
olduğu öngörüldüğü içindir.

Son söz olarak şunu belirtmek istiyorum:

Demokrasi, insan hak ve özgürlüklerinin var olabileceği tek ortamdır. Demokrasi ise, ulusun istencinin (millî iradenin) ülkenin yönetiminde tek söz sahibi olmasını gerektirir. Bunun için ise, tam bağımsızlık, demokrasi ve hak ve özgürlükler için, vazgeçilmez koşuldur. Tam bağımsız olmayan bir ülkede, demokrasi olamaz, çünkü **“millî irade”** yerine egemen dış güçlerin **“irade”**leri geçerli olur. Başka bir deyişle, bağımsızlığını yitirmiş bir ülkede, **“millî irade”**nin yerine **“gayrı millî irade”** geçer. O halde, Anayasamızın **“Başlangıç”** bölümü ve 2. maddesinin ışığı altında, **Atatürk’ün TBMM kürsüsünden 6 Mart 1922’de söylediği şu sözlerini, Anayasa değişikliğinin gerekçesinde, “Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde, ekonomik ve siyasî kriterlerin karşılanmasının, bu alanda yasal düzenlemelerin yapılmasının ön şartı olarak Anayasada bazı değişikliklerin yapılması da kaçınılmazdır”** denildiğini anımsatarak, hep usumuzda bulundurmamız gerekmektedir:

“Artık islâh-ı hal etmek için [durumu düzeltmek/iyileştirmek için] mutlaka Avrupa’dan nasihat almak, bütün işleri Avrupa’nın amalîne [emellerine/çıkarlarına] göre tedvir etmek [yürütmek/yapmak], bütün dersleri Avrupa’dan almak gibi bir takım zihniyetler küşayış buldu [belirdi]. Halbuki hangi istiklâl vardır ki ecnebilerin nesayihîyle [öğütleriyle], ecnebilerin planlarıyla yükselebilirsin? Tarih, Böyle bir hâdise kaydetmemiştir.”